

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; Horváth Ján. +; budapesti napló: véleményigazolás a hírlapi névtelenségről; Kliegl-könyv; érdekes újdonság a pesti kisdud kórház javára; játékszini krónika, 's a t.; jutalomkérdés a Pesten állítandó ref. főiskola tanítási rendszerére nézve; egyházkerületi dolgok; szatmármegyei kisgyűlési határozatok; a nárolyi oláh iskola állapota; bűnhöztetés ember-vásárlás miatt; hontmegyei közgyűlés eredvénye vége; részletek a hevesmegyei közgyűlésről; győri hírek; szomolnoki jelesb rézbányák jövedelme; sz. istváni javaslat; 's a t.) Spanyolország (a' ministerség pénzkölesőre tett szert; folytonos vallási surlódás; 's a t.) Anglia (választási mozgalom; 's a t.) Franciaország (a' pairkamra az egész költségvetést elfogadja; 's a t.) Kréta (krétai hadimozgalmak, 's a t. Külföldi elegyhir. Dunavizállás —

Magyarország és Erdély.

Ő es. 's ap. kir. Fels. a' nyitrai székes káptalanban megürült kétkanonok-ságra U h l a r i k János tisz. kanonokot és K r a j c s i k János püspöki titoknokot, a' váci székeskáptalanban olvasó-kanonokká B a l o g h István éneklő-kanonokot, éneklő-kanonokká G a s p a r i k Kázmér örkanonokot, ör-kanonokká C s e h Andr. székesegyházi főesperest, székes-egyh. főesperessé M e d g y e s s y Jánost, esongrádi főesperessé pedig S z a r v a s Ferenczet méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni; H ü t t n e r Imrét, a' szakolczai kir. gymnasiumban első grammat. iskola tanítóját pedig közép arany-érdempénzzel, szalagostul, földiszécsíteni.

Szent-györgyi Horváth János es. aranykulcsos 's t. megyei tb. (ki pár hét előtt fens. főhg-nádorunkat Baján szállásra fogadni 's megvendégelni szerencsés volt) Pesten f. nyárelő 30kán harmadnapig tartott béliuszögben jobb világra szenderült fáradhatlan munkássága 's iparu éltének 64dik évében. Földi részei itteni megáldatás után vasmegeyei Sz. György m. városba szállítottak az ottani nemzeti sirbaltba eltakarításra végett. Köztiszteletű özvegye borsódi és katymári Latinovics Anna (a' pesti hölgyegyesületnek több évigleni volt elnöke) 's Antal (békésmegyei volt alispán 's országgyűlési követ) József és László fiait környezik sirját keseregve. Béke porának!

Budapesti napló. Sok beszéd folyt már a' névtelenség ellen 's mellette hazánk lapjaiban és több helyen iparkodtak azon irányt 's korlátot kimutatni, melly azt illeti; eldöntve azonban a' dolog még nincs, és így alkalmasint elfogyasztand még e' tárgy néhány meszelyke tintát 's néhány font könyvnyomó füstököt, mielőtt egészen tisztába hozhatnák, melly csekély áldozattól azonban az ügy haszna tekintetéből nem kell visszariadni. E' helyen is mondatott el néhány szó ez ügyben, 's véleményünk röviden ezekben öszpontosult: 1) a' névtelenség oly esetekben mulhatatlan szükséges, hol az illető egyed polgári állása v. családja koczkatatása nélkül nyílt sisakkal nem léphet föl, holott felfödözései oly visszaélések megszüntetésére szolgálhatnak alkalmul, mellyek vagy az egész társaságra, vagy egyesekre nézve károsak; 2) ha a' szerkesztő névtelenül vagy álnév alatt közöl valami fontos hírt, arról egyedül csak ő lehet felelős, mert előbb meg kellett volna levelezője jelleméről 's a' tény valóságáról kellőleg győződnie; minél fogva 3) ha a' szerkesztő névtelenül közölt, a' beküldő megegyezése nélkül többé nem bír joggal a' valódi név nyilvánítására, hanem minden következményért maga tartozik felelni, mit tán annál inkább tehet meg, mivel illy esetben a' szerkesztőség szótárában e' szó „félelem“ nem szokott előfordulni, 's így a' harkodás 's megfontolatlanság következményeit bizvást saját vállaira veheti, különben lett volna vigyázóbb; 4) ha valaki sajtó utján sértetik meg, ugyanazon uton szerezzen magának elégtételt, mit annál inkább megtehet, mert a' vigyázó szerkesztő, rágalmatat senki ellen nem fog közölni, hanem csupán igazságot, 's így a' méltán megrótt egyed aztán vagy szépitgetheti 's magyarázhatja tettét, vagy pedig nyilvános szánom-bánomot mondhat el 's megjobbithatja magát. Ha ellenben rágalom közöltetett ellene, akkor természetesen följosítottnak tartjuk őt arra, hogy a' szerkesztőtől törvényes uton is követelhesen elégtételt. Ezek egyszerű nézetek e' tárgyról, ha nem alaposak 's nem kimerítők, úgy meg fogják azt gyalóságunknak bocsátni szives Olvasóink, mert mi már több év óta „toldjuk munkás nappalinkhoz álmatlan éjszakáinkat“, 's így menthető talán egy kissé, ha némelykor nem olly tisztán 's megfoghatólag mondjuk azt ki, mi elménkben születik. Nézetünk rövid ismétlése után szabad legyen magát a' tény is érintenünk. Ostorozdy (álnév) a' Pesti Hirlapban' némely visszaélések 's azok eszközlője ellen hevesül kikelvén, a' Hírnök' mellék-lapjában Zemplény (szinte álnév!) azon vádatok rágalomnak bélyegző, 's írók nevét felfödöztetni követel. E' követelésnek a' Pesti Hirlap' szerkesztője azonnal hódolt, 's Ostorozdyt föl-szólítja, hogy bizonyos határidő alatt önként nevezze magát meg a' közönség előtt, mert különben ő fogja őt akarhatja ellen is a' közönségnek valódi nevén bemutatni. Mi ezt akkor rosztuk, 's most is határozottan rosztuk 's nyíltan kimondjuk, hogy illy tette egy szerkesztőt sem tartunk följosítottnak. E' véleményünket most a' Pesti Hirlap' szerkesztője az 52ik számban rosztja ugyan, de nem czáfolja meg, hanem Bodóné gyanánt mást beszél, midőn a' bor árát kéri, azt lobbogatván szemünkre, hogy az angol törvényt nem ismerjük, 's épületes leczkét tart nekünk abból. Mi az oktatást mindenkítől köszönettel vesszük, ámbár elég szerénytelenek vagyunk nyíltan kimondani, hogy annyit mi már ezelőtt is tudtunk az angol törvénykönyvből, mi most mintegy leczkél idéztetik előnkbe; bizonyítják ezt kérdéses szavaink. Mi ugyanis mondtuk, hogy Cardigan az ellene elkövetett sérelmekért a' sajtón 's annak emberein nem boszulható magát meg. Miért? Mert vétkes volt. 'S ha nem lett volna vétkes? Akkor a' rágalomért szerkesztő és író lakott volna, még pedig igen helyesen, mert rágalmatat nem kell nem szabad közölni. Nálunk, hol a' sajtóügy nincs úgy rendezve, mint Angliában, bizonyosan még ovakodóbbnak szükség lenni a' szerkesztőnek, 's miután levelet roszt szándéku garázda ember is irhat, vélvén, hogy álnévesség alatt büntetlenül foszthatja meg böcsületétől ellenségét vagy legalább gyanúsításba hozhatja, minden szer-

kesztővel ellenben szükségképp föl kell tenni, hogy alapos világ- 's emberisémmérettel tiszta szándékot 's kitünő műveltséget párosít, tehát észjog szerint mi mindenkor őt fogjuk felelősnek tartani az álnévű cikkek tartalmaért, míg világos törvény határozottabban nem szólend ezen ügyről. Egyébiránt egy kis példával is szolgálhatunk. Angol, francia és német politikai lapok politikai cikkek nagy részét névtelenül közlik; de levelezőiket ismerni törekszenek 's azokért néha néha még egy kis bajt is el tudnak tűrni. Így egy francia szerkesztő bizonyos cikkek miatt, mellyet nem ő irt, kérdőre vonatván az illetett egyed által, a' botrányos cikk íróját nem nevezte meg, hanem inkább párviadalra kelt, hol halállal pécsetté meg azon főnebbi állítást, hogy a' szerkesztőnek nincs joga álnévű levelezőjét annak akarata ellen felfödözni. Meg van hiedelmünk győződve, hogy mit e' francia tett, azt a' Times, M. Chronicle 's a t. szerkesztői is készek lennének megtenni, 's álnévű vagy névtelen levelezőiket nem fognák közönség elibe állítani, hogy egy helyett aztán kettő bűnhődjék, hanem mindegyik így gondolkodnék: „Most ugyan bajba jutottam vigyázatlanságom miatt; de azért földadói szerepet nem fogok játszani, hanem isten nevében megfizetem a' bírságot 's egy két hónapig hüvösen majd jól elmembe verem, hogy máskor vigyázóbb legyek.“ Így fogna körül belül szólni az angol szerkesztő, kinek rágalmi kicsapongását Angl. pénzzel, börtönnel v. mindkettővel szokta büntetni. A' francia, kissé hevesb vérű, szerkesztő pedig, mikép főnebb érintők, életét is földadozza levelezője titkaért. Mondjunk magyar példát is? Az Athenaeum szerkesztősége pört hagyott maga ellen indítatni; az ellenfél a' pört nem nyerte meg, 's a' színházi dolgokról folszólt íróknak kutatott neve még maig sem tudatik. Magunkról nem szólnunk, ámbár több esetről tehetnénk említést. Záradéku csak azt mondjuk meg, hogy mi az álnévű (1) Zemplény követelésire az álnévű Ostorozdyra nézve csak ezt feleltük volna: „Őn maga is álnévű, és így nem követelheti Ostorozdy megnevezését, mert böcsület tiltja, hogy sisakkal vértezett lovag védtelen homloku dalia ellen fegyvert emeljen. Egyébiránt tudja meg Őn, hogy én levelezőimet ismerek, 's minden fontos és következményes tárgyat benső meggyőződése után juttatok közönség elibe, 's e' szerint azt tökéletesen magamévá teszem, vagy pedig álnév alatt nem közlöm. A' közöltétt ellenben sikra mindenkor csak én fogok állani, mert a' ki egyszer önként magára vállal valamit, az aztán maradjon meg mellette körömszakadtig rendületlenül.“ Mi nem szoktunk még meg nyilvános pályánkon, de ez ügyben gondolkozni így szoktunk, 's ezentul is így fogunk, 's hogy kettőnk közül, kinek van igaza, azt a' t. közönség érvényes ítéletére bizzuk, mert csekély belátásunk szerint nem csupán egymásnak irogatunk, hanem az egész közönségnek van szerencsénk tollunkkal szolgálhatni, 's ketten egymástól illedéknél 's véleménykülönbség nyugott eltűrésnél egyebet nem kívánhatunk. Mi részünkről az elsőt, legalább akarva, nem sértettük meg, 's az utóbbira nézve csak azt jegyezzük meg, miszerint nézetünket leginkább azért iparkodtunk okokkal, tehetségünk szerint, támogatva megújítani, hogy tévhit vadjá alól magunkat fölment-sük, 's egyszersmind melleleg megmutassuk, mikép lapirói „veteranságunk“ koránsem tett még bennünket rokkantakká (invalidokká), de nem is hagyott olly ujoncságban, hogy némelykor a' külföldi törvény- vagy történetkönyveibe ne birnánk pillantani. — Kliegl gépeinek elkészülhetése előmozdítására több író „Kliegl-könyv“ kiadására egyesült, melly vállaltól méltán legjobb sikert várhatni, miután a' „Pesti Hirlap“ szerint az „Árvizkönyv“ csupán előfizetés utján mintegy hatezer pengő forintot hozott be Heckenast urnak. Bár illy 's még fényesb siker koronázná a' dícséretes vállalatot is! — E' hó fogytán a' szegény gyermekek pesti kórháza javára „Norma“ dalj. fog adatni műkedvelők által. E' ritka műeleményre távolabb Olvasóinkat is sie-tünk figyelmeztetni, 's figyelmeztetésünk bizonyosan nem fog a' pusztában elhangzani, ha megmondjuk, hogy Normát Erba - Odescalchi herczegnő fogja énekelni, kinek művészi fensősége minden további magasztalást fölslegit. — Nemzeti szinpadunkon mult hó 25ikén „Marianna“ szinj. 5 felv. adaték; 26ikán bérszünettel „Alvajáró“ dalj. 2 felv., Carl Henriette Amina szerepét, mint vendég éneklő, 's zajos tapsokban részesült; 27ikén először „Havasi rémkirály“ bohózat 2 felv., Raimund után ford. Telepi és Szilágyi; 28ikán „Lignerolles Luiza“, Lendvayné (Luiza) nem azon bensőséggel játszott, mellyel egyébkor e' szerepet adni szokta; 29ikén „Egy pohár víz“ vigj. 5 felv., nézők folyvást nagy számmal; 30ikán „Devereux Róbert“, dalj. 3 felv.; jul. 1sején először „Angyal és daemon“; vigj. 3 felv., németből ford. Zsivora József a' tud. társ. költségin. N. I. —

(Jutalom-kérdés a' Pesten állítandó ref. főiskola tanítási rendszerére nézve.) „Készítessék kimerítő terv, melly a' Pesten létesítendő reformatus főiskolának alsó- vagy elemi, közép és felső osztályiban meg-állapítandó tanítási rendszert, mindenütt az élet-tudományoknak az emberiséget képezőkkel, mennyire saját körülményeink engedik, — súlygyegeben tartása mellett részletesen adja-elő a' jutalmazási 's fenyítési-tartási rendszerrel együtt. A' tervkészítőnek tudni kellvén az irányt, melly ez iskolára nézve kitűzetett 's ismerni az abban eléretnikívánt célokat: ezekre nézve köv. pontok szolgálhatnak utasításul: 1) az alsó vagy

elemi osztály előkészítője legyen ugyan a közép-osztálynak (gymnasium), de még is főképp realis irányzatú. 2) A közép-osztályban a régi literatura, részint új nyelvek, részint tudományok által súlygyenben tartassék; 's a philosophiai karhoz tartozó tudományok elemei már itt taníttassanak. 3) Terv adassék, miként képezethetnének e középosztályban azok, kik kereskedők, gyárosak vagy kézművesek leendnek, választott életpályájokra a nélkül, hogy vagy ők, vagy az ugy nevezett humanisták a reájok nézve szükségtelen tanulmányokra kényszerítették? Mellynélfogvást arról is adassék vélemény: ha vajjon itt is, mint a felső osztályban az egyes vagy több rokon tudományoknak egy tanítóra bízása, vagy minden egyben egy külön tanítónak alkalmazása 's így a szaktanítási, avagy felváltó rendszer volna e czélszerűbb? 4) a felső osztályban a bölcseleti, jog, és hittudományi karhoz tartozó tanulmányok adassanak elő. És mivel hazánkban a nép-iskolák javítása halaszthatlan szükség: ezek czélszerű rendezése pedig alkalmas tanítók hiányában lehetetlen: annál fogvást a bölcseleti karhoz egy különös, iskola-tanítókat képező (paedagogica) osztály leszen kapcsolandó. 5) Tanítási nyelv mindenik osztályban a magyar leend, 's nemcsak a tudományok, hanem az ó és új nyelvek is ezen fognak előadni; 6) fő elve legyen a tanításnak az ismétlés, vagy is újra 's meg újra a tanítandó tárgyak bővebb előadása. Az alsó és közép osztályban pedig testgyakorlatra és szépművészi tudományokra is illő figyelem fordíttassék. 7) A lélekölő könyv nélküli tanulás lehetőségig, az utánmondás vagy dictálás pedig minden esetre kerülendő levén: tételessék javaslat jó iskolai-kézírók készítmódjáról; továbbá 8) A rendes oktatókon kívül magány-oktatók is adhatnának órabér mellett rendkívüli leckeiket. 9) Minő rokon tudományok kapcsolhatnának legczélszerűbben együvé? 's mind a három osztályra nézve külön külön hány évi pálya lenne szükséges? 's hetenkint és naponként mind a három osztályban hány és mellyik órák lennének a tanításra kiszabandók? terjesztessék elő. 10) Hazánkban közohajtás nyilatkozván a két evangel. felekezetnek iskolai egyesítése 's teljes egybeolvadása iránt: a tervező ezen pontra is figyelmét kiterjesztvén adja véleményét: mikép eszközölthetnék a czélba vett főiskolára nézve a két testvér felekezet közt legczélszerűbben oly egyesülés, melly nem csupán anyagi érdekek egymás mellé tételéből álljon, hanem benne már előre legyen elhívtve az annyira ohajtott 's időtől várt vallási egybeolvadás magva, 's így a felállítandó középponti főiskola e tekintetben is előkészítő intézetül szolgáljon. — A legjobb munka jutalma száz darab es. k. arany; másod rendű pályairat ötven darab arannyal jutalmaztatik. A pályamunkák küldessenek Pestre alulirt jegyzőhöz biztos alkalommal, vagy postán bérmentve 1842dik évi martius 1ső napjaig, melly határnapon tul beküldendő munkák semmi szín alatt nem vétetnek föl. A bármi művelt európai nyelven készíthető pályairatok, névtelenül, idegen kézzel tisztán leírva, lapozva, bekötve, 's jelmonddal ellátva küldessenek-be egy ugyanazon jelmondatot viselő 's pecsét alatt a szerző nevét rejtő levélke kíséretében. Oly kézirat, melly szerzője nevét akármiképen elárulná, jutalomban nem részesülend. A beküldendő munkák megbirálása az állandó iskolai választmányra van bízva, melly okból ennek tagjai, jutalomért pályázni nem fognak. — A jutalmak oda ítélletésére 's átadatására az 1842. évi junius 20ka, mint a dunamelléki helv. hitv. egyházkerület közgyűlésének ideje, tüzetik-ki. Általában megjegyeztetvén, hogy mivel a feladott kérdés pályára becsátásában egyedül egy korszerű, hazánk körülményeihez alkalmazott, 's lehető legjobb iskolai rendszer behozatala czéloztatik: azért a pályázók önnézetüket is követhetvén, a fentebb kitűzött, 's csak némi irányul szolgáló vezéreket sinórmérték gyanánt tekinteni nem tartoznak. Pesten 1841dik évi julius 1sőjén Bajkay Endre választmányi jegyző.

(Egyházkerületi dolgok. *) A dunamelléki helv. hitv. egyházkerületnek Pesten f. e. jun. 21—29ig tartott közgyűlésében, kerületi főgondnok m. széki Teleki Sámuel gr. ur viselvén a világi elnökséget; másik elnöké, (főtiszt. püspök Báthori Gábor ur betegsége miatt jelen nem lehetvén) a hivatalára nézve legidősb főesperes kisjáci Szeles Sámuel ur helyettesített. Egyszermind 1) elhatározott, hogy a vizsgálatot díszre kiállott hét papi jelöltet is a helyettes püspök szentelje föl; mi is mult vasárnap a pesti templomban szokott szer-tartással véghez ment. (Tavaly Nagykőrösre vitték a fölszentelendő ifjakat.) 2) A felső baranyai felekezet az illető egyházvidék (tractus) tanácskozásnak zárt körben tartása ellen panaszodván, elhatározott: hogy valamint az egyházkerületi gyűlések 's több egyházvidék tanácsulési már évek óta nyilvánossággal tartanak; ugy a panaszolt f. baranyai, 's általában minden egyházvidék, a tanácskozásban részt venni kívánóknak bemenetelt és szólásszabadságot engedjen; kivévn a szoroson bírósági ügyeket, mellyekre nézve határozó szavazattal csak magok a tanács hites tagjai bírhatnak. Egyszermind, hogy az egyházkerületi 's vidéki gyűlések idejét kiki előre megtudhassa: amaz a hírlapokban, imez pedig minden egyházban szószebből kihirdetvén rendeltetett. 3) Ez alkalommal indítványt tétvén, hogy az 1835ben hozott, nyilvánosságot gátló 46dik statutum, melly szerint az idegenek a közgyűlésen csak az elnökök engedelmével, 's ekkor is szólás és szavazás nélkül vehetnének részt, világos határozattal 's haladéknélkül töröltesék el: pártolták az indítványt többen azért, mivel az érdeklött törvény, a meg nem tartás és ellenkező gyakorlat miatt különben is megszűnvn, az jövődöre nézve érvénytelennek kijelenthető. A nagyobb rész azonban, 's főképp az egyházvidékek küldöttjei ugy vélekedtek, hogy mivel törvényt eltörölni annak lehet, a ki hozta, a kérdéses statutum pedig, mint szinte a többi is, az egyházvidékek meghallgatásával 's egyezsével készült: azért azt rögtön közgyűlésileg nem törölhetni el, az egyházvidékek jogainak esonkítása nélkül. Ekkor a nyilvánosság ügyében, vagy is inkább ürügye alatt (mert hisz az ellen, a folyvást telve volt, 's így a nyilvánosságot voltaképp bizonyított teremben, sem egyháziak sem világiak részről csak egy szózat sem emelkedett, sőt épen a nyilvánosságért rendeltetett a közgyűlés határnapjának közhírré tételé is) hosszas és élénk viták támadtak a kerületi gyűlés és egyházvidékek közt fenálló viszonyok, 's képviselői rendszer föllött: mellyek végeredvénye lón, hogy a 46dik stat. eltörlése végzés által ezuttal ki nem jelentetett. Egyébiránt 4) küldöttség nevezetett, melly vagy a soha életbe nem jött, vagy épen czélszerűtlen sőt káros vagy a gyakorlatilag másképp álló statu-

*) Mellözvén a közgazdáltsági tárgyakat, az egyházvidékek tudósítására 's egyes folyamodásokra tett végzéseket: jegyzet met hely szűke miatt is csak néhány oly tárgyra szorítom, mellyeket korszerű javítás és haladás tekintetéből közérdekeknek tartok. B. E.

mok eltörlése 's illetőleg módosítása iránt, okokkal támogatandó véleményét jövő közgyűlés elibe terjeszse; melly után az lehető észrevételek végett szokásszerint az egyházvidékeknek ki fog adatni. 5) A Pesten állítandó reform. főiskolának az ág. hit. felekezetével leendő egyesítése tárgyában tett közgyűlési határozat már a hírlapokban közöltetvén, e pont alatt megemlítem még: hogy az állandó iskolai választmányhoz új. Báthori Gábor, Dobos József, Markos Pál és Polgár Mihály urak a gyűlés által újabb tagokul választattak meg. 6) Dobos József alesperes és dunapataji lelkésznek az általa 22 évig nagy szorgalommal 's közkedvességgel viselt allegyzői hivataláról már most ismételve és szívreható szavakban tett leköszönését a gyűlés érzékeny illetődéssel fogadván; helyét azonban még most be nem töltvén, ez alkalommal javaslat tétetett 's azonnal gyakorlatba is hozott: miszerint mindenik jegyző, az általa előadott tárgyak jegyzőkönyvét nem a gyűlés végén, hanem minden más nap (és ez utóbbi már 3 év óta van szokásban) egyes ivekén, tiszta, 's nem igazított írásban felolvassván; azt azonnal az elnökök aláírásaikkal hitelesítik. Ha ezen felolvasáskor némi változtatások 's igazítások tétetnének: az a másnapi jegyzőkönyvben szórul szóra megemlíttetik. 7) A budai zsinat végzése 's az egyházvidékeknek azokra nézve már beadott észrevételei, Nyáry Pál és Török Pál egyházkerületi bírák kezeihez a végett letétetvén, hogy kiknek tetszik, leirathassák: egyszermind Nyáry Pál ur megbízott, hogy azokból az elvek gondos kiemelése mellett egy rövid kivonatot készítsen. 8) A jövő évre ujonnan szerkesztendő egyház névtár (almanach) tervének kidolgozására Fényes Elek, Polgár Mihály és R. Ensel Sándor urak küldetvén ki az általok bemutatott terv, miszerint a névtár, melyet a tisztelek szerezett főgondnoknak arczképe fog ékesíteni, válogatott tárgyakkal érdekes olvasmányul szolgáló, helyben hagyott, 's az a szerinti szerkesztésre és 750 példányban ki nyomtatásra tisztelt Polgár Mihály egyházi főjegyző ur bízott meg. 9) Az iskolai kézikönyvek bírálatára kinevezett állandó választmányhoz, mellynek eddig új. Báthori Gábor, Fáy András, Fényes Elek, Polgár Mihály és Török Pál ur. voltak tagjai, Nyáry Pál és Szemere Bertalan ur. is kinevezetvén; ugyanezen választmánynak meghagyott a Kecskeméti f. hó 23ik 's 24ik, N. Körsön pedig 25ik és 26ik napján tartandó iskolai köz. próbatétlen jelen lenni, 's a tapasztalándókról véleményes tudósítást adni. 10) Nagykőrösi oktató Varga János ur népiszkolai tervét adván be: az ugyanezen választmányának bírálat végett kiadott. 11) Azon már régóta lenforgott, 's most újra szőnyegre került fontos és kényes kérdés: ha vajjon a legnépeseb egyházak is, mint N. Körs, Kecskemét 's a. t. csak néhány házból állókkal egyenlő szavazattal birjanak e? vagy pedig a népesség arányához képest legyen szavazati arány behozandó? zsinat elibe tartozónak jelentetett. 12) Magyar akad. lev. tag Bloch Móricz urnak, a magyar-zsidó tanítókat képező intézet tervezőjének 's buzgó előmozdítójának, az egyházkerület némelly tagjai előtett 's gyűlésben felhozott azon hazafiai nemes ajánlata, hogy ó a tervezett középponti főiskolának létbehozása esetére, 12 év elforgása alatt a keleti nyelveket in g y e n, (az alapterv szerint is legalább 12000 p. ftnyű áldozat!) tanítani kész legyen: méltó emlékül, egyébiránt minden legkisebb e magánykörben tett igéretből, huzható kötelezési következés nélkül jegyzőkönyvbe iktattatott. 13) A tiszamelléki egyházkerület azon javaslatához, hogy a néhai m. Pechy Imre ur halálával megürlt conventi elnökséget, jövődöre a kerületi főgondnokok egymást felváltva viseljék, ezen egyházkerület nem állhatván, régibb határozatahoz képest czennel is oda nyilatkozik: hogy a kérdéses elnökséget mindig a hivatalára nézve legidősb főgondnok viselje. 14) A nm. m. kir. H. tanácsnak f. e. majus 18káról 16944ik sz. a. kelt 's ezen egyházi törvényhatósághoz, most először édes anyanyelvünkön becsátott k. i n t é z v é n y e o l v a s t a t v á n: és t a r t a l m a ő császári királyi fölségének alattvalóji iránti atyáskodó gondoskodását tanúsítván; ez a jegyzőkönyvben kiemeltetett. 15) Mult évi azon indítvány: „nem volna-e czélszerű a megürlt jövedelméből papokra kisebb jövedelmű egyházak papjait alkalmazni, 's ezek helyére tenni inkább a káplánokat?“ mint az egyházi törvényekben alapuló szabad választással ellenkező, az egyházvidékek mellette 's ellene beküldött észrevételeikhez képest 's közgyűlési vitátás után szerencsésen megbukott. 16) Kijelentetett az elv, hogy a szabadválasztásnak az egyházvidéki tanácsok által semmi korlát ne tétessék ugyan; de egyszermind a szabadon megválasztott pap a változó kedélyű köznép kitörései 's üldözései ellen ótalmaszassék; 's elmozdításnak nem a nép reáunásaért 's szőnyegsért, hanem egyedül a tökéletesen bizonyítható canon elleni vétség vagy szolgálati tehetetlenség esetében legyen helye. 17) Indítványoztatott, hogy a kezdő papok gyakoroltatása 's könnyebb alkalmazhatása végett minden esperes káplántartson: ez azonban jelenleg, 's tan csak azon körülménnyel fogva, mert a segédet kért papok mellé is mindenné káplán nem jutott, (máskor fölöleg is jutna) határozatba nem ment. Jövődöre ismét sürgettetni fog. 18) A m. elnök indítványára elhatározott, hogy senki ki az egyházkerületi tanács tagja, a kerületi pénztárból kölcsön ne vehessen. A régi adósnak, kik kamatfizetéssel 5 év negyedig elkösznek, a tőke azonnal mondassék föl; az ezuttal kiadandó pénzek 3 hónapi pontos kamatfizet 's és az 1836: 20ik 1840: 41ik t. czikkék értelmében kötelezés 's tökéletes biztosítás mellett leszenek fölvehetők. 19) Szinte a tiszelt elnök indítványozván, hogy az időnkint szaporodó tárgyak miatt évenként két rendes közgyűlés tartatnék: mindenki egyában azon első és anyagi nehézség fordult meg: vajjon lesz-e rá pénz? A kiküldötték tehát a pénztár erejét, (jövendelmet értek, nem tőkét, mert ezt elkölteni nem szabad) megvizsgálták, 's ugy találták, hogy az egyházi hivatalnokoknak járó, 's az elindulástól hazamenésig 2 pftal számítandó napidíjak két gyűlésre ki nem telnek. *) E' nehézségen az espereseknek 's egyéb egyházi tisztviselőknél, a napidíjakról, — ha csak egy részben is, akkor t. i. mikor már ugy sem jut, — nemes lemondásával lenne segítve de ezt erőtelni 's a jövendelmet elvenni nem lehet. Azonban, — telik, nem telik a fizetés, — ennyi a dologban tisztán áll, hogy két gyűlésre mulhatatlan szükség lesz, sőt eddig is majd minden évben tartott kettő. De tartok föle, hogy még 4 gyűlés is kell; mert a dolog sok, 's azok fontossága miatt az angol parlamenti hosszu beszédek itt is divatba jöttek. Különbten meg nem foghatni senki, mikép tarthatott a mostani közgyűlés. 8 órakor kezdve, 's d. u. harmadfélkor végezve. — 9 napig? — Lett volna még egy pár érdekes megjegyzésem a közgyűlésről; de eszembe jutottak az mágy gyermekkoromban értetlenül fejembe vert, (s bár most se érteném!) ezen szavai Langiusnak: „ut quibus, quando, ut volumus non licet. Pesten 1841. jul. 1sőjén Bajkay Endre m. k.

N. Károly, Junius 18. Szatmármegye Nagy-károlyban junius 14kén tartott közgyűlésének érdekes tárgyait köv. jegyzőkönyvi kivonat tünteti elő: I. A nm. m. k. udv. kancellaria f. e. april 15én 3304 sz. a. kelt k. rendeletben, legfelsőbb helyre folyamodott Fiók Juliána és Fiók László köztfeiforgó rövid polg. viszszahelyző pör tárgyában tett megyei jelentés nyomán, mielőtt ez ügyben tovább intézkednék, a fölterjesztett pöriratok viszszaküldése mellett, meghagyá e' megyének, hogy tekintve, mellyben a pörlekedő felek egymással állnak, a legszorosb vérségi kapcsol 's az atyafiai egységnek köztük fentarthatása czéljából, őket, e' tárgyban kirendelendő küldöttség által, min-

*) Tudnivaló, hogy ezen egyházkerületben a világi hivatalnok u. m. egy fő, és 8 egyházvidéki segédgondnok, 's világi jegyző) semmi ez m. alatt fizetést és napidíjt nem vesznek; út a jegyző, az írószereket is maga pénzéből szerzi meg. B. E.

den pör kétes kimenetére is figyelmeztetve, a' kérdéses pörnek barátságos egyezkedés utáni kiegyenlítésére birni ügyekeztek 's a' sükerről — ha a' körülmények úgy kívánandják, a' pöriratok ufolagi fölterjesztése mellett tegyen, további rendelkezés végett, jelentést. A' jelen k. udvari rendelet, a' megye Rdei által azon szives méltánlylattal, mellyet az annak tartalmából lehel- lő emberi szellem érdemel, fogadtatva: párban, az illető pöriratokkal együtt, olly meghagyással adatik ki az abban parancsolt barátságos egyeztetés esz- közlése végett az e' tárgyban ezennel küldöttségileg kirendelt Jeszenszky Jó- zsef t. 's Péchy Ignác sz. birónak, hogy kiküldetésöknek minélelőbb a' k. udv. rendelet értelmében a' lehető legjobb sikerrel megfelelően, eljárásukról szó- ló hivatalos jelentéseket a' Julius 5kén tartandó kisgyűlésre felküldés végett ad- ják be. Eddig e' tárgyra nézve a' jegyzőkönyv. E' pontot, bár egészen ma- gányos ügyre vonatkozót, több tekintetből közölni kívántam. Mert nem én va- gyok első, 's hihetőleg nem is leszek utolsó, ki a' béke-bíróságokat szóba hozom. Sokan azt mondják: hiszen megvan nálunk a' békebiróság, a' szol- gabiró = békebiró. 'S félig meddig igazuk is van, mert ugyan a' megyei gyű- lésekhez, alispánokhoz benyújtott folyamodásokra legtöbnyire nem ezen mechanizmusi hátrát jön: j. b. sz. biró vizsgálja meg 's intézze el (termé- szetesen szép móddal, ha lehet, 's ha nem lehet? No akkor úgy, a' hogy lehet), a' feleket, megegyeztetni ügyekeztek 's t. e. 's úgyhogy a' sok egy hu- ron pendülő hátrati irkafirka kikerülésére nem lenne rossz, minden alispáni és jegyzői hivatalhoz egy kis Kliegl-gépet, mi a' megyéktől csak ezért is me- legebb pártoltatást érdemlene, előre megrendelni, mi által, legalább változa- tosság kedvéért, az eddigi hátrát, ezentul hátriyomat lenne. — Azonban, hogy visszatérjek, a' sz. birák által — minden sértési szándék nélkül legyen mondvá — gyakorlott békebirászkodás sikerét, úgy hiszem, senki előtt, nem kell fejtegetni. Ritka eset, hogy sz. biró, hacsak nem hatalomszóval, hacsak nem hivatali tekintetével, hacsak nem a' status minden bajának egyedüli gyógy- szerével, az ütlekvirtuozok csaltogó auctoritásával, békét eszközölt, panaszt lecsendesített 's izetlenséget kiegyenlített volna. Illyenkor aztán, a' deres ki- nai után, perse, megvan a' csend, a' béke, majd igen ollyan, mint a' sir béké- je. A' küldöttségek is, bár több személyből állnak, valóban nem sokkal esz- közlenek több jót. Testvér, testvér ellen kér, mint a' jelen esetben, reposi- tiót, a' megye kiküldi, a' repositionális ügy ellátására a' biróságot 's a' visz- zahelyző biróság évek hosszu során keresztüllátja az ügyet 's még sem lát- ja el és még sem tud, testvérek közt, kik egymást egykor szerették, 's kik- nek egymást szeretniök kellett, békét, egyességet szerezni, 's az ügy utól- jára is, miután a' rövid polgári pör istenféle ügyvédek munkája által ívek- re hizott, egész elhizottságában Bécsbe kerül, hogy 12 sorral vége szakittas- sék, de azért béke és egyesség a' testvérek között halálig mégse legyen. Nem kárhuzatok én senkit, nem mondom én, hogy itt és más ezer illy esetben mindig és mindenütt a' biróságban van a' hiba, mert minmagunkban, intézkedé- sinkben, ügyvédinkben 's a' rendszerben van az. Csak azt gondom, hogy vé- leményem szerint békebiróság, jól rendezett békebiróság e' részben az egye- dül orvosszer. Ime a' nm. udv. kancellaria jelen k. rendeletében fényes, fél- reismérhetlen tanújelét adja, mikép az eszme kedves előtte. Mert, én úgy hi- szem, józanul mást nem is következtethetni belőle. Ennyit ezuttal figyelmezte- tésül. — II. B o t k a L a j o s táblabiró mint küldöttségi elnök, társaival be- adja hiv. jelentését a' nkárolyi g. e. nemzeti iskola állapotjáról, miszerint ez iskolában 8 gyermeket találtak, kiknek harma még a' betűket sem ismeri; a' többi öt, tudja azon az ur imádságát mind magyar mind oláh nyelven éléne- kelni, négy pedig isten tiz parancsát könyv nélkül, de olvasni egy sem tud, számolni teljességgel nem, 's négyszer négy hány legyen? az egész iskola kifejteti nem birta. Előhivatván a' küldöttség a' nkárolyi g. e. egyház elől- járóit 's megkérdezték őket egyházi, szülei és felebaráti kötelességokról illy mély megfedekezések okairól 's ezen kárhuzatos hanyagság kezdetiről: azok akép nyilatkoztak, hogy a' g. e. ekklesiában mintegy 100 házigazda van 's ezeknek rendszerint mintegy 100 iskolázható fiú's leánygyermekök lehet, 's ezek- ből, mint feljebb mondatott, csupán 8 fiugyermek jár gyümölcstelenül iskolába, leány pedig egy sem; Indre Demeter tanító mintegy 24 éve, mióta ezen egy- házban szolgál; eleinte némi szorgalommal tanított, de már van bizonyosan 8 éve, hogy közzvizsgálatot sem tette a' gyermekekkel, még is a' váradai püspök- ségnek a' tanulók számára, előmeneteléről, minden évben, a' küldöttség jelentéséhez csatolt példány szerint, hivatalos diák jelentést teszen, holott lé- lek -isméretesen egyik osztályba sem irhat egyebet 0 - nál; továbbá része- ges, szomszédival czivakodó 's a' gyermekeknek botránykozására járó személy, mi miatt azeklesia által több ízben elutasított, megjobbulandásáról tőle fogad- vány vétetett, de mindez siker nélkül maradt. A' helybeli lelkész és espe- res, kinek hogy illy borzasztó hanyagság és romlottság figyelmét kikerülte volna, alig tehetni fel, hon nem léte miatt ki nem hallgattathatott. Végre azon javaslatot teszi a' küld, hogy a' nváradai g. e. püspöki hivatal kerestessék meg, miszerint, hogy ennyi, emberré, 's ennyi, hasznos polgárrá képezhetető növendék nevelés 's oktatás nélkül tovább ne hagyassák, minélelőbb intéz- kedni 's e' népes és középponti város iskolájába alkalmas tanítót rendelni 's arra szorgosan felügyelni kegyeskedjék. A' küldöttség javaslatához képest, a' nváradai g. e. püspök- helyettes, a' jelentés átküldése mellett, e' tárgyban ha- ladék nélkül megkerestetni 's a' megkeresőlevélben elmondani rendeltetett, mikép a' megye Rdei, midőn egy részről, a' nkárolyi g. e. ekklesia iskolá- jának, a' küldöttség által, híven, de tulzás nélkül rajzolt, borzasztóan szomorú képében, a' többi, e' megyében létező kevészámú oláh iskolák elhagyatott siralmas állapotját, mintegy tükörben szemlélik: más részről, ez iskolák el- hagyatottságában, vagy azok nem létezésiben, az e' megyében szintag, mint máshol az értelmi és erkölcsiség legalsó fokán álló oláh köznépe elaljasodá- sának, 's hogy a' dolog maga nevénevezetessék, néhol szinte okatlan lé- nyek sorába lett aláüllyedésének még sokáig el nem zárható forrását iszo-

nyodva látják. 'S e' meggyőződés keserű érzetében, bizodalmas tisztelettel szólítják fel püspök- helyettes ö ngát, hogy az ügyet, szent ügyet a' nép- nevelésnek, mellynek fontossága és sürgelő szüksége már hazánkban minden emberibb keblet áthevitett, szívére 's főpapi díszes állásához 's az azzal egy- bekapcsolt, isten és emberek előtti felelősséghez méltó figyelembe véve: mind általán egész megyénkben a' fenálló oláh iskolák megjobbitása és ujak ál- lítottása 's a' mostani, többnyire tudatlan daszkálók (iskolamesterek) helyett alkalmas tanítókkal ellátatása, mind különösen a' jelen esetben ezen népes 's központi egyház iskolája iránt minélelőbb akkép intézkedni kegyeskedjék, hogy Indre Demeter tanító, mivel kezei alatt, az illető egyházi előljárók elő- adása szerint is, nyolcz év óta folyást olly elhagyatott állapotban nőttek fel a' gyermekek, hogy miatta valóban nyolcz évi sarjadék sirathatja sorsát: méltatlanul bitorolt hivatalából rögtön annyival inkább mozdítottassék el 's helye értelmes és jóerkölösü egyeddel töltsék be: mivel ellenkező esetben, az il- lető mtgos grófi uradalom, a' tanító fizetésére eddig általa, mint kegyur ál- tal adatni szokott fölállomány-földet, a' megyei Rdek előtt, viszszavonandó- nak nyilatkoztatta. — III. N. Károly m. város főbirója 's tanácsa panaszok ter- jesztik elő, miszerint tolvajság gyanúja miatt tisztí rendeletről a' megye fog- házába kísért két ifju közül egyet, — az érintett körülményekről semmit nem tudva 's a' rabokat kísérő m. szalkai jegyző által megcsalatra, a' város egy ujonczbeli tartozása lerovására, mint önkéntest, 40 pítón ujonczul felfogad- ván, ezen összevet a' jegyzőnek ki is fizették, azonban Veres Lajos várnagy, a' dologrul tudomást vevén: az ujonczot a' hadfogadó kormánytól, mint megye logházába kísért rabot, viszszakövetelte 's meg is kapta; — kéri azért pén- zöket és okozott költségek a' jegyző által megtérítetni: — Péchy Ignác sz. biró a' jelen feladást tüstint szigorú vizsgálat alá vevén, ha a' dolgot úgy találndja: Képes Ádám m. szalkai jegyzőt hivatalából minden haladék nélkül csapja el, rajta e' csalárdlelküleg, 's istentelen ember-vásárlással szerzett pénz, okozott költség és fáradsággal, ide értve a' felhasználandó tisztí előfogatok árát is azonnali végrehajtás utján vegye meg 's követelését a' folyamodó vá- rosi tanácsnak juttassa kezéhez; tisztí vizsgálatát pedig, hogy annak nyomán a' nevezett jegyző példás megfenyítés végett, büntető kereset alá rekesztet- hessék, legközelebbi gyűlésre adja be.

(Heves-megyei közgyűlés nyárelő 21 — 24kén.) Régen volt, midőn me- gyénkről örvedetes dolgokat közlöttek hírlapjaink; közelebbi gyűlésünkre a' béke, rend, értelmesség, szabadság, sőt hazafiság bélyegét is nyomja; ámbár ez alkalommal is volt két párt, mellyek azonban kegyerül nem bunkókat 's tb. használtak, hanem törv. szólásszabadságot 's (kivált egyik rész) az esz- vezérelte engedékenységet. Csöndesnek is mondhatnók jelen gyűlésünket, ha (főleg első nap) az egykori fekete tollas párt némelly függelékai az asztal alsó végéhez egy csoportba gyülekezve a' kedvökre volt szónokok beszédeik- nek iszonyu helyeslő lármájokkal sulyt adni nem igyekeznek vala. E' négy napig, másodalispánunk vezérlete alatt tartott gyűlés érdekesb tárgyai köv: Első nap indítványkép kérdésbe hozatott a' két utóbbi gyűlés érvényessé- ge; délután 3 órai tartott vitakozás, többféle indítvány 's különösen a' kér- déses gyűléseken sérelmet szenvedett fél engedékenysége, valamint azon fon- tos körülmény, hogy e' gyűléseken 100 ezerekre rugó betáblázások is történ- tek, a' végzés ekkép mondatott ki: hogy a' t. Rendek azon gyűlések miként tartatásuk felőli vitakozást béke okaért elmellőzik, hanem az olly sok visz- szavonást szült vegyesházasság — a' febr. gyűlés egyik főtárgyában felirást intéznek ö felségéhez, hogy az ez okozta sulyos bajokat egy minélelőbb Pes- ten tartandó országgyűlés által orvosoltatni méltóztassék. A' vitatások sok ol- daluak voltak, mellyek közül megemlítésre méltó egyik félnek a' gyűlések ér- vényessége — mit ök törvényesség szóval fejezték-ki, — bebizonyítására hasz- nált következő okai: hogy t. i. a' vérengző verekedés gyűlés-megnyitás előtt történt; hogy később a' gyűlésbe teljes bátorsággal mehetett mindenki, mert tán három (mint állíták ellenkező véleményü) de köztudomás szerint kitűnő fi- gyelem nélküli egyed volt ben, 's tisztviselőkar sem hijányzott, mivel tiszte- letbeliek pótlák a' szükségeseket; végre még katonaság is vala kiállítva bá- torság okaért (mintegy 300 lépésre a' lyceum térén.) Azonban ez okoknál fogva sem akará kimondani a' többség a' két gyűlés törvényességét 's méltán, mert idővel majd szokásos törvényességgé válhatott volna, hogy bármel- lyik párt öszszebeszelvén cortest hozzon a' gyűlésre, 's az ellenvéleményüket megnyitás előtt egy óranegyeddél ki 's leverje; azután néhány rokon vélemé- nyü tisztviselővel egybeülve mindent tetszése szerint négyzen. Valóban sze- retvők tudni: volna e' az érdekelteket vitató uraknak kedvök illy esetben (ha- bár az előző események megtörténtét az utcán hallották volna is) magokat fő- be-ütés veszélyének kitenni annak megpróbálásaért, vajjon bátorságos e' gyűk isben megjelenés azon reményben: hisz ha főbe-ütnek, majd eljö a' kato- naság 's védni fog! — Hallottunk actio-kiáltásokat is Borsod egy lelkes fiának azon nyilatkozására: hogy olly gyűlést, mellybe mindennek, kinek ott meg- jelenni joga van, bemenni nem bátorságos, nem törvényes gyűlésnek, hanem conventiculumnak tart; én pedig azt vélem, hogy gyűlés ak- kor nem lehet már rendszernek, ha elég okot nyújt feltehetni azt, hogy vala- ki abb. in véleménykülönőségért sérelmet szenvedhet. A' másnapi gyűlésnek főbb, 's majd. egész gyűlést elfoglaló tárgya volt a' febr. gyűléskor történt kicsapon- gások 's vérengzések megvizsgálására rendelt küldöttség számos tagjainak azon panaszuk, miszerint küldöttségi elnök B. J. a' vizsgálatkor történt kül- döttségi tagok többségének szavazatát nemcsak kimondani nem akará, hanem a' küldöttség foglalkozását is felfüggeszté. Erre a' jelen volt k. elnök úgy nyi- latkozott, hogy ö a' küldöttség foglalkozását felfüggeszteni nem akarta, sőt meghagyta, hogy a' küldöttség magának elnököt válasszon 's munkálkodását folytassa; egyszersmind miután egyik vádlottal vérségi öszszeköttetésben vol- na, ezentul kéri a' Rket, méltóztassanak öt ebbeli megbízatástól felmenteni. A' m. Rdei méltánlyolván kérelmét helyette Zábrazky István t. b. urat nevezék-

ki azon utasítás mellett, hogy a' küldöttség e' tárgyi vizsgálatát a' körülményeknél fogva elkerülhetlenné vált általános kérdések megállapítása szerint folytassa ugyan; mindazáltal ha figyelemre méltó részletes adatok fejlődésnek ki, ezek megvizsgálását se mulasztja el. 3dik nap szőnyegre jött Beregmegyének méltó neheztelést lehelő válasza Hevesmegye közelebbi gyűlésének azon megkeresésére, hogy Pap Pál kérdésbe vont nemességét hitelesítő eredeti okleveleiket Hevesmegye Rdeihez küldenék által. Miután Beregmegye által Pap Pál részére 1834. nyárelő 9ki közgyűléséből kiadott nemesi bizonyítványnak alapul szolgált eredeti oklevelek egyedül Bereg vm. levéltárát illetnék, különben is egyik megye a' másikkal nem felülvizsgálója, hanem független törv. hatóság levén annak pecsétje alatt kiadott oklevelek teljes hitelűek volnának; ez okbul Hevesm. kívánságát nem teljesítheti. H. vmegyének ezen gyűlésen egybegyűlt Rdei a' válaszbán foglalt törvényszerű elveket általán sajátul vallván, nemes Beregvmegyét hiv. levéllel értesíteni határozták: miképen a' megyéjük nevében kelt megkeresés csak némelyek szerfölötti buzgóságának tulajdonítható levén, ezt a' megyék kölesönös jogegyenlőség és hitelesség tekintete iránti méltánylásából szívesen kijelentik. Továbbad e' m. Rdei meggyőződve levén arról, hogy akár fennevezett Pap Pál, akár azon egy alkalommal kétségesített Csiky Sándor uraknak ezen m. t. bírójának köztudomás szerint haborítatlanul gyakorolt nsi jogait a' hiteles oklevelekkel bizonyított nemesi származásukat az időközben elhunyt és nyilvános ingerült kedély sugaltából történt feladása Fehér Györgynek kétségbe alaposan nem vonhatta; ennél fogva a' n. m. H. tanácsnak 1786ik évi 35714 szám alatt kelt abbéli k. intézkedése értelmében, miszerint a' kétségtelen régi ns nemzetségeknek alaptalan feladásokkal, mellyeket nyugtalan emberek ártó szándékuk leplezésire gondolnak ki, okozható alkalmatlanságok megelőzésire, mind azok, kik nemesség iránti följelentéseiket elegendő próbákkal nem támogatnák, kérelmeiktől egyszerűen elmozdítatnak, — ugyanazon H. tanács megkérteni határozott, hogy a' vádlóval mellőzése által a' feladottakat kedvetlen helyzetükből kiemelve minél előbb megvizsgáltatni kegyeskedjék. — 24kén az ujonczozás tárgyában tudósítatni határozott a' nm. H. tanács, hogy a' ns megyét illetett ezer ujoncz közül még olyan 50 vagyon hátra, kik vándorlásban levén még eddig ki nem állíthatottak; minélfogva e' tárgyban a' H. tanács intézkedése kéretik. Egyebek után végre felvétellett a' m. gazdasági-egyesületnek Hevesmegyéhez intézett- 's ugyane' tárgyban Joo János urnak az egyesület m. ügyviselőjének benyújtott folyamódásaik, mellyek következtében Heves m. levéltára számára mind a' Gazd. tudósítások mind a' Magyar Gazda című folyóiratok megrendeltek. Továbbá J. J. ur folyamódásában tett indítványozása szerint a' Mezei-naptár terjesztésére nézve rendeltetett: hogy e' czélszerű gazd. könyvecske a' köznéppel megismérlhetessék, megyei pénztár költségén szerzett példányok fognak kiosztatni minden helységben az előljáróság és iskola, hol pedig több felekezeti iskola van, mindenik részére egyegy példány; a' tapasztalt könyvárosi zsarások megszüntetésére pedig rendeltetett: hogy minden helység előljárója a' helybeliek részéről a' megrendelést fogadja el és a' megrendelt példányok járásbeli tisztviselőség útján egyenesen az ügyviselősegtől szereztessenek meg. Az egyesület által beküldött részvény aláírási iva k környezetés végett a' járásbeli szolgabíráknak kiadatni rendeltettek, a' megye pedig nemesi pénztárából az egyesület alapítókéjének némi gyarapítására 40 p.ftot ajánlott. Voltak, kik ez ajánlatot J. J. ur értelmében évenként megadatni kívánták; miután azonban a' nsi pénztár ingó alapu, ez el nem fogadhatónak találtatott. És e' hazafini buzgalommal teljes czélszerű intézkedés fejező be Heves jelen gyűlését, mellybe ugy látszik a' béke's rend ismét visszatért, miután az ingerültségre okot szolgáltatott némi körülményeket, mint némely újságlevelezők ohajták, az idő már is kifejtett, csak-hogy ellenkező értelemben; de írva is, hogy „az igazság napfényre jő és győzni fog.“

Győrött nyárhó 25én: Megyénk déli részében már vége az aratásnak. Tegnap nagy jégeső sújtá el mintegy 10 helység határában a' gabonákat 's takarmányfüveket, minőre öreg gazdáink is alig emlékeznek, 's így a' földművelőnek, száraz tavasz okozta szénahijány miatt, egyedül a' jövő aratásban helyezett reményét végkép megsemmisítette. A' jég diónagyságu volt; némely helyen a' kinlevő nyájakban is sok kárt okozott, 's délkeletnek vonult. A' nagyobb birtokosoknak is majd elviselhetlen e' pusztítás; de mit mondjunk még a' különben is szegény sorsu jobbagyságu? Ideje volna gondoskodni a' kölcsönös jégkármentő intézetekről Magyarhonban is; hol néhány év óta oly sűrűn olvashatni ezen elem vészes pusztításirul. Azonban bármily kívánatos ez, még is alig merjük létesülését reményelni, mert tagadhatlan az, hogy Magyarországon szólni mindenki akar, de tette kevés kész. Jól emlékezünk az 1838iki áradás után Pestnek jövőre leendő bátorságosítása iránt felhozott száz meg száz javaslatra, mellyek a' vízzel együtt szépen a' tengerbe folytak; mert nagy rossz ám bennünk, hogy csak veszély idején kezdünk ébredezni; 's ennek törvényinkben is található egyik példája az, hogy a' magyar nemesség csupán akkor köteles insurgálni, vagy is hazája védelmére kelni, ha nyakán a' veszedelem: azután ismét ellejt mindent, magát a' védelem módját is! — hogy pedig ez ismét igen rossz lehet, jól tudjuk, mert a' kis-megyeri di-cső franczia — vagy helyesebben magyar — futásrul maig is emlékezünk. Azért uraim rajta!

IGAZÍTÁS. A' Pesti Hirlap 41dik számában, a' szatmármegyei majus 14ki közgyűlés leírója a' Scontrokönyv iránti határozatot említvén, azt mondja, hogy az a' megyei terem asztalán fog állani 's mindenki által meglátható leszen. Erre a' tisztelt szerkesztőség, igen helyesen e' megjegyzést teszi: „Fel kell azt olvasni, uraim, különben a' könyv ott hever használatlanul.“ Nagyon igaz, azért az e' tárgy iránti határozat a' jegyzőkönyvben így is áll: „Állítás-sék fel Scontrokönyv 's a' t. 's ezen könyv nyomán a' tisztek és táblabírák,

minden közgyűlés által eljárásukról rendre számoltassanak meg. Kérés Hirlap szerk. is, ez igazításnak lapjaiba fölvételére. Riskó Ignác.

Spanyolország.

(A' ministerség pénzkölesönre tett szert. Folytonos vallási surlód ministerség helyzete napról napra súlyosabbá lesz, főleg azért, mivel a' azt hívék, hogy az új ministerség mindjárt tudand semmiből is pénzt teni; mi azonban természetesen mindeddig nem sikerült. Mindenféle kis után mindazáltal még is sikerült a' pénzügyministernek 8 millió realny csönre alkut kötni Safont pénzváltóval; de e' mennyiség egy nap alatt olvadni, mert 5 millióval az angol segédsapatok sürgető követelésit k elégiteni, a' többit pedig a' tisztviselők egy hónapi díjára fordítandják, tán ismét ott leendnek, hol előbb valának. — Egy lelkészt, ki egyház széken a' pápai beszédet híveinek fölolvása, 6 évi számüzetéssel büntö kormány. —

Anglia.

(Választási mozgalom.) A' parlament-fölösztatás napja még nincs detve; gondolják azonban, hogy jun. 22kén okvetetlenül véghez fog az ni. — Jun. 16kán a' londoni colosseumban öszszegyűltek a' marylebon lasztók, mivel Napier mellett még Young szabadelmű jelölt is jelenté az ottani követségre, 's azért a' kettő közül előleg akartak egyet választani; mi azonban természetesen mindeddig nem sikerült. Mindenféle kis után mindazáltal még is sikerült a' pénzügyministernek 8 millió realny csönre alkut kötni Safont pénzváltóval; de e' mennyiség egy nap alatt olvadni, mert 5 millióval az angol segédsapatok sürgető követelésit k elégiteni, a' többit pedig a' tisztviselők egy hónapi díjára fordítandják, tán ismét ott leendnek, hol előbb valának. — Egy lelkészt, ki egyház széken a' pápai beszédet híveinek fölolvása, 6 évi számüzetéssel büntö kormány. —

Franciaország.

(A' páirkamra az egész költségvetést elfogadja.) Jun. 18kán a' kamra 96 szóval 18 ellen az egész költségvetést elfogadta 's azonkül szersmind megajánlta a' szükséges költséget Napoleon szobra fölállítására logneban. —

Krétai.

(Krétai hadimozgalmak) Tahir b. megérkezte után tüstint serge kisz tásához látott 's miután 5000 embert szárazra tett, Musztafa basával a' get kormányzójával felszólítást bocsátott a' lakosokhoz, mellyben fegyverl kásra inté őket. Az európai consulok szinte meghódolást javasoltak a' lak soknak, de a' fölkeltek kormányzóke kijelenté, hogy a' törvényhozó hat tudta nélkül magától semmit sem tehet, 's minden fegyverviselhető fegy fogásra szólított is. Görögországból több palikár érkezett segítségre 's több des csapat. Görög hazafiak (philhellén) társulata is alakult, melly naponk ti erősülést reményl. Pattantyszserenézve erősbek a' törökök, de ez k set használ nekik a' hegyek közt. — Parisi levelek szerint a' franczia h csapat parancsot kapott, miszerint szoros semleget tartson a' harczó h re nézve, de a' menekülőket fogadja be. Hirszerint a' krétaiak csatát vesz tek, 's főnökeik a' franczia és angol consulhoz folyamodtak, hogy Tahir Musztafa basát békés kiegyenlítés végett hinák meg a' hajóra. A' török rancsnokok semmi tanácskozásba nem akarnak bocsátkozni, hanem a' fő köknek megengedik franczia vagy angol hajón elhagyhatni a' szigetet, 's erre kért tiz napi megfontolási időt a' törökök szinte megtagadták. Egyébül a' törökök mindenben nagy lassúságot mutatnak. — Egy cancai levél 4rül köv. szól: Az ellenségeskedést már elkezdék; egy kis csatapaté tört de kevés vér omlott. Néhány falu meghódolt a' töröknek, a' fölázadtak hegyekbe vonultak. Szigetünk folyvást ostromzár alatt áll. —

Külföldi elegyhír.

Hir szerint a' lázongás Bulgária több vidékén lecsillapult, de azért a' rök katonaság mindenféle erőszakoskodást üz. A' porta az európai hatalm tanácsára az idősbőséghez akarja kötni az egyiptusi basaságot, 's mielőt fermánt kibocsátná, még tudósításra várt Londonbul. Az Alitul fizető adó 400ezer pengő ftban van megállapítva. — Ali folyvást készül — A' gör patriarcha letétetése csakugyan való. — Athenében sokan foglalkodnak a' r byzanci császárságot visszaállító kedvenczeszmével. — Majd bizonyos m hogy Herat ellen hadszállítványt küldenek az angolok Keletindiából; még ped hogy az angol nevet ne kockáztassák, a' sereg 12ezer főből és 40 ostro ályuból álland 's ezek elszállítására 42ezer teve kívántatik. — Yuca tartomány Texas példáját követvén szinte elszakadt Mexicotul 's alkotvány mellyet magának adott, mind politikai mind vallásos és kereskedői tekinté ben a' legszabadabb elveken nyugszik. Kinek mint tetszik tisztelheti istenét a' sajtószabadság biztosítva van. — A' portugál miniszterség lelépett 's Pa mella hget ujnak alakítására bízta meg a' királyné. — Modenában bankjeg hamisító 's utánzó társaságot fedeztek föl, melly kivált az ausztriai bankjegyel kitünő ügyességgel utánzotta. —

Dunavizállás július 2kán: 5' 9" 3" a' zerus felett.